

งานวิจัยเรื่องคำเรียกรสชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่างนี้เป็นการศึกษา วรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ของระบบคำเรียกรสชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่างและ และเปรียบเทียบคำเรียกรสในภาษากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเขตนี้ มีขอบเขตงานวิจัยจำกัดที่พื้นที่เก็บ ข้อมูล 19 แห่ง ได้แก่ภาษาไทยถิ่นเขตอำเภอเมืองของทั้ง 9 จังหวัด ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทอื่นๆ 6 กลุ่ม และภาษาไทยถิ่นในเขตพื้นที่รอยต่อกับภาคอื่น 4 ถิ่น โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นรายชื่อพืช พรรณธัญญาหารจำนวน 260 รายการ มีแนวคิดในการวิเคราะห์ในแนวของวรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ ได้แก่ แนวคิดเรื่องการจำแนกประเภทและมโนทัศน์พื้นบ้าน

ผลการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ระบบคำเรียกพืชพบว่าคำเรียกรสชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทในเขตภาคเหนือตอนล่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ คำเรียกรสชาติเดี่ยว และคำเรียกรสชาติ ประสม คำเรียกรสชาติเดี่ยวพบเป็นจำนวน 41 คำเรียกรสชาติ มีโครงสร้างและวากยสัมพันธ์ที่ ประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยาย 3 หน่วยในลำดับดังนี้คือ หน่วยขยาย 1 – หน่วยขยาย 2 – หน่วยหลัก – หน่วยขยาย 3 โดยหน่วยขยายสามารถเป็นได้ทั้งคำเดี่ยว วลี (กริยาวลีและบุพบทวลี) หรือประโยคที่มีโครงสร้างย่อยออกไปอีก ส่วนคำเรียกรสชาติประสมสามารถปรากฏรสชาติได้ใน คราวเดียวกันถึง 4 รสชาติ

หน่วยประกอบของคำเรียกรสชาติต่างๆ มีวรรณศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้รสชาติที่มีหลายมิติ หน่วยประกอบหลักแสดงการรับรู้รสชาติจากปมรับรสที่ลิ้น กลิ่น กายสัมผัส ลักษณะ เนื้อวัตถุหรือความยืดหยุ่น ทศนคติ และชื่ออาหาร/วัตถุ ส่วนหน่วยขยายแสดง 1) การจัดระดับความ เข้มข้นของรสชาติที่แบ่งเป็น ระดับมาก กลาง และน้อย 2) ส่วนประกอบเด่นของอาหารประเภท นั้นๆ 3) การเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ของรสชาติ 4) อวัยวะที่ได้รับผลกระทบของรสชาติต่างๆ และ 5) ประโยชน์ที่ได้จากการที่พืชพรรณธัญญาหารมีรสชาตินั้นๆ

คำเรียกรสชาติที่พบสะท้อนให้เห็นถึงระบบมโนทัศน์พื้นบ้านในเขตภาคเหนือตอนล่างใน เรื่องของระบบคิดและประสบการณ์ในการมองโลกที่ผู้คนใช้จำแนกแยกแยะสรรพสิ่ง อันได้แก่การ จัดจำแนกพืช อาหาร และวัสดุปรุงแต่ง กลิ่น กายสัมผัส ความยืดหยุ่นของเนื้อวัตถุ และทศนคติ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่รู้สึกร่วมกันได้ และสะท้อนให้เห็นถึงพืชพรรณธัญญาหารที่หาได้ในท้องถิ่น และที่ผู้คนในบริเวณภาคเหนือตอนล่างพึงประสงค์

คำเรียกรสชาติระหว่างภาษากลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่างไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญในเรื่องของระบบไวยากรณ์และวรรณศาสตร์ของคำเรียกรส แต่จะแตกต่างในเรื่อง ของการใช้คำศัพท์บางคำที่ปรากฏใช้เรียกรสชาติเฉพาะบางภาษาถิ่นเท่านั้น ได้แก่ *แส่* *สำ* *ฝืน* *ขึ้น* *อิน/ฮิน* *ควา* *ชีว* *แสบ* *คัน* *หุ่ม* *เหนียว* *นุ่ม* *กลมกล่อม* *กลมกลื่น* *อร่อย* *นัว* *โต่ง* *ดี* *เถียน* *เครื่องเทศ* *ปลาร้า* และ *ตะไคร้* เมื่อเปรียบเทียบคำเรียกรสชาติที่รับรู้ได้ด้วยปมรับรสที่ลิ้นระหว่างภาษากลุ่ม ชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่างกับภาษาไทยถิ่นอื่นๆ ของประเทศจากงานวิจัยอื่น พบว่ามีคำ เรียกรสชาติร่วมอยู่ 8 รสชาติ ได้แก่ *เผ็ด* *เปรี้ยว* *หวาน* *เค็ม* *มัน* *จืด* *ขม* และ *ฝาด* รส *ขึ้น* และ *เฟื่อน* มีเรียกเฉพาะในภาคเหนือ ภาคเหนือตอนล่าง และภาคอีสาน รส *ฮิน* มีเรียกเฉพาะภาคเหนือ และรส *สัมผัส* *ฝืน* *แส่* และ *สำ* มีเรียกเฉพาะภาคเหนือตอนล่าง ดังนั้นรส *สัมผัส* *ฝืน* *แส่* และ *สำ* จึงเป็นคำเรียกร สรสชาติที่พบในภาคเหนือตอนล่างแตกต่างไปจากในท้องถิ่นอื่นๆ